

Sopeutumiskyvyllä uusiutumista ja liiketoimintaa maaseutumaisemaan – SOPULI

Toimintamalliraportti

Hankkeen toimenpiteet ja tulosten tarkastelu jaettiin neljään toimintamalliin:

- 1) Kausityövoima ja itsensä työllistäminen sekä yrittäjien välisen yhteistyön lisääminen
- 2) Paikallisten palveluntarjoajien ja asiakkaiden törmäyttäminen
- 3) Virtuaalisuus kyläyhteisössä ja avoimen datan mahdollisuudet
- 4) Elinvoimaa maaseudun infraan liittyvien hankkeiden kautta

1. Kausityövoima ja itsensä työllistäminen sekä yrittäjien välisen yhteistyön lisääminen

Toimialat, joihin hankkeessa keskityttiin etenkin kausityövoiman, työnohjauksen ja yritysverkostojen suhteen olivat metsäpalvelu- ja luonnontuoteala. Näiden alojen työvoimapulaa pyrittiin helpottamaan kouluttamalla työvoimaa, tuomalla yrittäjiä yhteen työnohjauksella sekä kartoittamalla yritystenvälisiä yhteistyömalleja.

Hankkeen järjestämien raivaussahakurssien kautta parannettiin paikallisesti pienten metsäpalveluyritysten kausityövoiman saantia kesäkausille 2020 ja 2021. SOPULI-hanke järjesti alkukesinä kahden viikon maastokurssit, jotka antoivat pikaisesti valmiudet raivaussaha- ja taimenistutustöihin sellaisellekin henkilölle, jotka eivät ennen olleet tehneet metsätöitä. Joensuun kaupungin hallinnoima LUOTSI-hanke oli mukana etsimässä sekä kurssilaisia että työpaikkoja kurssin käyneille. Raivaussahakurssit toimivat työvoimahallinnolle eräänlaisena pilottina vastaavanlaisista pikakurssituksista kausityövoiman kouluttamiseksi ja tämän tyyppiset kurssitukset jäävät LUOTSI-hankkeen keinovalikoimaan työllisyyden parantamiseksi SOPULI-hankkeen loputtua.

SOPULI
Toimintamalliraportti
14.4.2022

Kerkänkeruukurssi järjestettiin keväällä 2021 yhdessä LULUME-hankkeen, Maa- ja kotitalousnaisten sekä Marttojen kanssa. Kerkkäkurssi järjestettiin kaksiosaisena: ennen keruupäivää järjestettiin webinaarimuotoinen teoriaosuus kerkän keruusta. Kurssille osallistuivat sekä keruusta kiinnostuneet poimijat että kerkkää ostava yritys. Kurssin aikana yritys pääsi testaamaan kausiluontoisen kuljetus-, ja pakastuskalustonsa käytettävyyttä keväiseen aikaan. Kerkänkeruun pilotointi jatkuu myös seuraavana kesänä muiden toimijoiden toimesta samalla konseptilla. Kerkän osalta jatkojalostajia tarvitaan ja heitä koitetaan innostaa mukaan kokeiluun kuusenkerkän tuomiseksi kuluttajien ulottuville. Metsäkeskuksen yritysneuvonta on ottanut aiheesta koppia ja on mukana luonnontuotteiden jatkojalostajien etsinnässä.

Biohiili kuuluu tulevaisuuden maanparannuksen ja vesistönsuojelun työkalupakkiin. SOPULI-hankkeessa ideoitiin ja toteutettiin webinaari yhdessä BlackGreen-hankkeen kanssa. Webinaarissa käytiin läpi biohiilen ominaisuuksia, käytettävyyttä maanparannusaineena ja vesistönsuojelussa, sekä biohiilituotannon liiketoimintamahdollisuuksia etenkin lämpölaitostoiminnassa.

Yritysten välisiä yhteistyömalleja tarkasteltiin metsäpalvelu- ja luonnontuotealoilta haastatteleamalla sekä Metsäkeskuksen yritysneuvoja ja yrittäjiä ympäri maan. Löytyneitä malleja esiteltiin Pohjois-Karjalassa toimiville yrittäjille kolmessa eri tilaisuudessa. Yrittäjien keskuudessa keskustelua herätti etenkin ajatus luonnontuotealatoimijoiden yhteisestä verkkokaupasta. Löytyneitä malleja esiteltiin myös Metsäkeskuksen valtakunnallisessa yritysneuvojatilaisuudessa, ja yritysneuvojien kautta mallit toimialojen yhteistyön kehittämiseen voivat levitä laajemmalle. Kartoitusta yritysten välisistä yhteistyömalleista luonnontuote- ja metsäpalvelualalla (raportti ja diasarja) on jo alettu hyödyntää ja tullaan jatkossakin käyttämään Metsäkeskuksen yritysneuvonnan työkaluna maanlaajuisesti.

Työtä voidaan kehittää työnohjauksella. Hankkeessa työnohjaus keskittyi pienyrittäjiin, ja tavoitteena oli työhyvinvoinnin lisäämiseen, vertaistuen ja yritysten välisten verkostojen lisääminen sekä työssä ilmenneisiin haasteisiin pureutuminen. Hankkeen aikana toteutettiin kaksi luonnontuotealan työnohjausryhmää.

2) Paikallisten palveluntarjoajien ja asiakkaiden törmäyttäminen

Paikallisia palveluntarjoajia ja potentiaalisia asiakkaita kohtautettiin järjestämällä kyläiltoja ja metsänomistajatilaisuuksia, joihin kutsuttiin asukkaiden ja metsänomistajien lisäksi paikallisia yrittäjiä esittelemään palveluitaan. Tilaisuuksien aiheina olivat mm. metsän jatkuvan kasvatus, naismetsänomistajien metsäpalveluillat ja -retkeily sekä metsäteihin, metsätuhoihin ja kosteikkorakentamiseen liittyvät tilaisuudet. Erilaisten teemojen ympärille kasattujen tilaisuuksien tavoitteena oli lisätä paikallisyhteisön (erityisesti metsänomistajat) tietämystä siitä, millaisia palveluita heidän alueellaan on tarjolla ja saada paikalliset markkinat kohtaamaan. Tilaisuuksien ohjelma koostui tyypillisesti aiheen asiantuntijan ja paikallisen yrittäjän puheenvuoroista sekä vapaasta keskustelusta.

Paikallisen yrittäjäpuheenvuoron tuominen osaksi kyläiltaa on todettu hedelmälliseksi käytännöksi, joka saa jatkoa Maaseudun sivistysliiton ja Metsäkeskuksen tilaisuuksissa myös jatkossa. Jo toteutuneiden ympäristötekojen ja -hankkeiden esittely kylillä toi esiin paikallisia yrittäjiä ja kannusti paikallisia näiden yritysten palvelujen hyödyntämiseen. Moni metsänomistaja haki tietoa oman metsänsä käsittelyyn taitekohdassa, jossa pohdittavana oli tasaikäinen metsänkasvatus vs. jatkuva kasvatus. Jatkuva kasvatus synnytti paljon keskustelua ja kyselyitä myös oman metsänhoitoyhdistyksen suuntaan.

3) Virtuaalisuus kyläyhteisössä ja avoimen datan mahdollisuudet

SOPULI-hankkeen tavoitteena oli olla edistämässä maaseutuyhteisöjen (yrittäjät ja asukkaat) sopeutumista digitaalisuuden aikaan ja auttaa yhteisöjä hahmottamaan mahdollisuuksia, joita digitaalisuus ja etenkin avoin data voivat tuoda. Maaliskuusta 2020 lähtien koronapandemia esti fyysisten kylätilaisuuksien ja koulutusten toteutuksen. Tapaamisia ja koulutuksia alettiin toteuttamaan virtuaalisesti. Muutos ihmisten taidoissa osallistua virtuaalisiin tilaisuuksiin tapahtui koronapandemian alussa nopeasti. Hankkeen tilaisuudet

SOPULI
Toimintamalliraportti
14.4.2022

osoittivat, että virtuaalisuuden tuomia hyviä puolia ovat etenkin suuret osallistujamäärät, tilaisuuksien järjestämisen helppous ja mahdollisuus osallistua kauempaa. Toisaalta hanke opetti, että uusien sosiaalisten suhteiden synnyttäminen etänä on vaikeaa, eivätkä esimerkiksi uudet työnohjausryhmät lähteneet käyntiin virtuaalisilla tapaamisilla.

Hanketoimijoiden mukaan kyläläisille, metsänomistajille ja yrittäjille suunnattuja tilaisuuksia tullaan jatkossakin järjestämään enemmän virtuaalisesti verrattuna aikaan ennen pandemiaa. Hankkeen ja koronapandemian aikana opitut virtuaalisuuden käytännöt tulevat siis jäämään pysyviksi käytänteiksi sekä hanketta toteuttaneissa organisaatioissa mutta mahdollisesti myös kylien omina käytänteitä. Hankkeessa saatujen kokemusten mukaan etenkin moniosaisten tilaisuuksien hybridimallit toimivat hyvin: ensimmäinen, virtuaalinen tilaisuus voi painottaa tiedonjakoa ja toinen, enemmän käytäntöön painottuva tilaisuus voi olla esimerkiksi maastopäivänä kasvotusten. Toisaalta kasvokkaisia tilaisuuksia tarvitaan myös jatkossa ryhmäytymiseen, luottamuksellisten keskustelujen käymiseen, ideoimiseen ja yhteisen innostuksen synnyttämiseen.

Hankkeen tilaisuuksiin sisällytettiin mahdollisuuksien mukaan avointa dataa, joko demonstraationa tai asiasta oli mukana kertomassa asiantuntija. Avoimesta datasta koottiin esite, johon koottiin metsänomistajien ja kylätoimijoiden kannalta mielenkiintoisia avoimen lähdekoodin aineistoja. Avoin data herätti kylätoimijoissa mielenkiintoa hyödyntää sitä esim. oman kylän historian selvittämiseen tai luontopolkujen suunnitteluun. Jatkossa digineuvonnalle on tarvetta, etenkin jatkuvasti päivittyvien avoimien aineistojen ja niihin liittyvien sovellusten osalta. Maaseudun kehittämiseksi digitaalisen tiedon vastaanottaminen ja digitaalisten kanavien kautta asiointi ei yksin riitä, vaan tarvitaan kykyä ja toimijuutta hyödyntää avoimia aineistoja ja teknologioita yritystoiminnassa, yritystoiminnan kehittämisessä ja omien, paikallisten tavoitteiden toteuttamisessa.

4) Elinvoimaa maaseudun infraan liittyvien hankkeiden kautta

Maaseutuyhteisön infrastruktuuriin liittyen on tarjolla erilaista rahoitusta ja rahoitusmekanismeja. Hankkeessa pyrittiin lisäämään paikallisyhteisön tietämystä näistä rahoitusmahdollisuuksista. Hankkeessa laitettiin alulle

SOPULI
Toimintamalliraportti
14.4.2022

Ratilansuon monimuotoisuuskosteikko Ilomantsiin. SOPULI-hanke valmisteli Ilomantsin kunnalle rahoituksen saannin MMM:n hallinnoimaan SOTKA-hankkeeseen. Ratilansuon monimuotoisuuskosteikolla entisille turvetuotantoalueille (50ha) perustettiin riista- ja monimuotoisuuskosteikoita. SOPULI-hanke järjesti paikallisille matkailualan yrittäjille, metsästysseuralle sekä alueen kesä- ja pysyväisasukkaille koulutusta ja tietoisuuksia kosteikon vaikutuksista monimuotoisuuden lisäämiseksi sosiaalisesti kestävin periaattein. Ratilansuon kosteikkohankkeen kautta paikallisten maanrakennusalan yrittäjien ammattitaidot ja osaaminen sekä tietoisuus monimuotoisuudesta lisääntyi paikallisesti.

Ratilansuon lisäksi muihin ympäristöhyötyihin, ympäristökunnostukseen ja näiden rahoitukseen liittyen pidettiin kymmenkunta maanomistajille ja kyläläisille suunnattua tilaisuutta. Metsätalouden vesiensuojelutilaisuudessa ja valuma-alueiden vesiensuojelurakenteita käsittelevissä tilaisuuksissa käytiin läpi metsätalouden ja virtavesien vesiensuojelua ja virtavesien kunnostusta, vesistöjen kunnostamista, hoitoa ja ennallistamista, sekä rahoitusmahdollisuuksia. Sysmäjärven vesienhoidon kyläilloissa käytiin läpi valuma-alueen ja järven nykytilaa, ongelmia ja ratkaisuehdotuksia. Nurmeksen maisemapäivässä esiteltiin maatalouden ympäristötukea. Metsänomistajille suunnattua Kemera-tukea esiteltiin omissa tilaisuuksissaan sekä ympäristötuen osalta että metsäteihin liittyen. Myös uusien metsitystukisäännösten osalta pidettiin oma tilaisuutensa.

Minna Pulkkinen
projektipäällikkö, SOPULI-hanke
050 476 7142
minna.pulkkinen@metsakeskus.fi
Suomen metsäkeskus
Siltakatu 20 B
80100 JOENSUU